

een deel aan,
kan niet van
van de ware

Kampen, G.

in 1839 werd
is, biedt nog
een man van

nicht van op-
en van over
deelen. Maar
dit te kunnen
ingaven zijn,
en, zelfs
wel mogelijk,
entig loopt en
g achter zich
man van rijke

oo lang predi-
en in woord
en zijn denker
ook waarborg,
een man van

ft gelezen, zijn
arouder er zijn,
brief van 18
; wie ook maar
ij als prediker
n speculatieven
zich, blijkbaar
nietve dogma
erde; wie heeft
lijdige o. a. in
in mineralen-
ver- zou bejden,
oriene vittines
dergebracht, en
ne schatten niet
a. — die heeft
an.

en, dat vele
et enkel zullen
en enkele can-
ten pastor kape-
lebben genoten
n jongste werk
Theologie en
nieten in door
zij als leerza-
ren verkeer-
euren geest en
s zoodanig zoo
metterdaad de
— Deze groot-
der zijn toch is
jeugdige kracht

der en leeraar
te laatste jaren
gebondenheid
ten boven-voor-
wat verscholen,
r ambtspligten
st is nog onver-
grecepte kracht

zoo bladzijden
n.
ede stuk: De
het thema van
rale of heider-

is het ook als
dersambt staan
in den predi-
katoel herder
sijden van zijn
toel herder; in
te element niet
p. 9.

ook zelf herder
volgen a n het
lat ook op-den-
an; zög niet

met hier voort,
ratus, die hier-
dechts spreken,
ene goede, uit-
ik ene, die u
in dien tekst!

meer dan een
astiek, dat men
ie heeft over-
t zelf bewerk,
nische gepre-
er, zoowel met
l. Gij trouwt u
og u wel geven
Maar zij stelt
t de gemeente,
vigen, welnu,
ene gedachte,
nen, die ver-
en, goed voor
aar de „klei-
acht bij de
a bij de ge-
r, zij het ook
aangesproken

pastorale brie-
rtige en rake
a dan verder
li wezen mocht,
om de predi-
katoel, zoo
volgens hem,
elt bij daatoc

ot onderlicht
; van het ge-
nderingen na
t catechistie
n kansel, bij
n zijn onder-
hoor.

dingen voor
mij voorke-
is, toch
schieden, van
ten te berei-
ook de kin-

sja brieven
zijn voor, de
die van kind-
r hun staat
eraar noot
ven, teer en

e herders en
eigen.
e critischeen,

maar om er bij de gangen van hun eigen gees-
telijk leven leiding aan te hebben.
De Gereformeerde kerken mogen Ds. v.
ANDEL voor deze Brieven dankbaar zijn.
Een welgekend portret van den schrijver,
heeft de uitgever ZALMAN aan deze zijn
welverzorgde uitgave toegevoegd.

Verenigingsleven.

LIJDENDEN.

Met blijdschap mag er zeker wel op worden
geteekend, dat ook in onze gereformeerde kringen
almeer de roeping gevoeld wordt ten opzichte
van de Christelijke verpleging en verzorging van
lijders (in 't bijzonder van behoeftige lijders)
aan allerlei ziekten en gebreken.
Wat is er op dat gebied gedurende een kwart
eew al niet onder den zegen des Heeren tot
ontwikkeling en tot wasdom gekomen! Er kwam
een drang om naar den Woorde Gods barm-
hartigheid te beoefenen aan de ellendigen en
lijdenden in onzen eigen kring niet alleen, maar
aan alle menschen. Verenigingen werden opge-
richt, die met ieder jaar haar leden-tal zagen
vermeerdert; gestichtten werden in 't leven ge-
roepen, die allengs mochten deelen in de gunste
ouzes Gods en in de waardering bij de men-
schen, ook buiten onzen kring.

Veldwijk, Bloemendaal, Dennenord, straks
ook Wolveke, namen de ongelukkige krank-
enigen op; Effatha trekt zich het lot van de
doelstommen aan; 's Heeren Loo erbarmt zich
over de achterlijke kinderen; 't Zuster gesticht
voor zenuwlijders vindt een uitgebreid arbeids-
veld.

Daarnaast werden opgericht „Eudokia“, stich-
ting voor lijders aan chronische ziekten, te
Rotterdam; de Vereniging tot Gereformeerde
Ziekenverpleging en onlangs de Vereniging
tot Christelijk hulphoetoon aan tuberculoselijders.

Hoe groote behoefte bestond aan inrichtingen
als „Eudokia“, bewijst het jaarverslag over
1906. Volgens dat verslag bereikten de uitgaven
het cijfer van bijna 54.000. Jammer, dat er
een tekort was te verminderen van ruim 3.100.
Want al is 't bekend, dat christelijke arbeid
steeds met geldelijke tekorten heeft te worstelen,
wardoor — en di is de lichtzijde van die
chronische tekorten! — de bestuurders vanzelf
hun afhankelijkheid van des Heeren hulp te
meer moeten gevoelen. „Doe zou 't toch voor
„Eudokia“ heerlijk zijn, wanneer de giften rij-
mer konden vloeien. Men leze slechts de aan-
doenlijke klacht van 't zestiende jaarverslag:

„Ons Huis was te klein; er moesten zoo-
vele aanvragen afgeslagen worden. De chroni-
sche afdeling is overvol, op de chirurgische
afdeling is altijd plaats te kort, wij kunnen
niet aan al de aanvragen voldoen, ook niet om
pleegsters naar buiten te zenden, en wij kus-
sen geen verpleegsters meer aannemen, omdat
er geen plaats meer is. Hoe gaarne zouden we
ons Huis wat uitbreiden om meer en beter te
kunnen helpen.“

En deze klacht wordt geest, nadat het jaar-
verslag had gewezen op de vele nitredingen
en zegeningen.

„Dit kunnen“ — zegt het jaarverslag — „ook
vele patienten, die genesen of aanvankelijk her-
steld ons Huis mochten verlaten. Hoeveel
kwamen met een angst, kloppend hart binnen.
Een operatie te moeten ondergaan is geen ge-
ringe zaak, en wie zou er niet tegen op zien!“

„Al zien de ziekenkamers er ook nog zoo
vriendelijk uit en al is de operatiekamer goed
ingericht, wie komt er graag in een ziekenhuis?
Toch kunnen wij op menigen wijzen, die vol
dank weder heenging, omdat de operatie zoo
goed gelukt was en men weer gezond naar huis
mocht keeren. Kom de kamers maar eens binnen
en kijk eens rond en spreek eens met de
patienten. Velen kunnen U een heele liden-
geschiedenis vertellen, hoe lang zij reeds met
ziekte gemerkt hebben, maanden, ja jaren
soms, totdat de dokter eene operatie voor-
schreef, waar zij eerst wel tegen opzien, om
er eindelijk toe te besluiten; hoeveel het kostte
hun huis te verlaten, vreemde er niet meer
terug te komen, hoe treurig vaak ook door dat
lijden hun geestelijk leven was, zoodat zij niet
meer konden bidden; en dan de gang naar de
operatiekamer, dien vergeten ze nooit. Maar nu,
alles is zoo anders geworden. God heeft alles
welgemaakt, zij zijn aan de hinnen terugge-
schonken, want de operatie mocht gelukken en
zij voelen zich bij den dag sterker en ook het
lijden is aan hun hart geheiligd, zij danken den
Heere voor Zijn uitdijding!“

„'t Is ook wel eens anders: de Geneesheer
kon niet meer helpen en dan is er droefheid,
die o, zoo verschillend gedragen wordt.“
En daarop volgt dan de klacht over gebrek
aan ruimte en eindigt het jaarverslag met de
bede, dat er in de gemeente des Heeren steeds
meer liefde openbaar worde voor het werk der
barmhartigheid.

Indendaal, op dit terrein is er voor de ge-
meente des Heeren nog heel wat te doen. Men
denke slechts aan de tuberculose, die ook in
ons land zoo veel voorkomt en waartegen de
sanatoriale behandeling al meer een dringende
dich wordt genoemd.

Van de sanatoria kan niet verwacht worden,
dat zij een tuberculeus ontstoken long in eenige
weken volkomen genezen. Men mag aan 't
Sanatorium — zoals in het jaarverslag van
„Oranje Nassau's Oord“ door den geneesheer
directeur wordt opgemerkt — geen hooger eischen
stellen, dan dat de krachten van den patiënt
herstelt, het longproces tot stilstand brengt of
schoon verbeterd, dat het geen of althans weinig
sporen achterlaat, en ten slotte den patiënt zoo-
veel over zijn toestand leert, dat hij zich, vooral
in de eerste jaren, in acht kan nemen tegen
schadelijke invloeden, om in den huiselijken
kring het genesingsproces te voltooien. Onnodig
wordt het door deskundigen geacht om het
genesingsproces van de longen tot het einde toe
in het Sanatorium af te wachten. Talrijke be-
richten uit sanatoria bevestigen die meening.
Van oudpatienten zijn er zeer velen aan te
wijken, die thuis, onder gunstige omstandigheden
levende, nog zeer veel in beterschap zijn toe-
genomen. Maar daarvoor is het noodig, dat hij
zich de hygiënische voorschriften, welke de
patiënt tijdens zijn verblijf in het Sanatorium
heeft moeten volgen, in die mate heeft eigen
gemaakt, dat hij als het ware niet anders kan
dan hygiënisch leven.

Op die wijze — zegt de geneesheer-directeur
van Oranje Nassau's Oord — beschut hij niet
alleen zijn eigen lichaam tegen schadelijke
invloeden, maar zal hij ook door het toelaten
van frische lucht in zijn woning, door een
schoon mogelijk stofvrij of natte reiniging der
vloeren en meubelen te eischen, door een doel-
matig, dus niet onmatig of eenzijdig dieet, door
eene goede verpleging van de huid een goed
voorbeeld geven aan familieleden en kennissen.
Ieder oudpatient moet, volgens den genees-
heer-directeur, een leeraar zijn in de beginselen

der gezondheidsleer. Uit eene inrichting als
O. N. O., met 100 bedden, moeten bij wijze
van spreken jaarlijks 200 à 250 dergelijke pra-
ctisch gevormde leeraars zich onder het volk
verspreiden en daar, al is het alleen uit egoïsme,
de eischen van eene gezonde levenswijze leeren
kennen en strijden tegen de vooroordeelen,
welke omtrent de tuberculose en hare behande-
ling in omloop zijn. De zaakrool, door die
oudpatienten onder het volk gesaaid, zal rijpe
vruchten dragen, en meer tot stand brengen dan
verordeningen, voordrachten of geschriften kun-
nen doen.

Hierin — zoo eindigt deze geneesheer-directeur
— schuilt voor een deel de groote zegen, welke
van de sanatoria uitgaat.

De sanatoria mogen dus wel, met zulk een
getuigenis van een deskundige, als een krachtig
wapen worden beschouwd, dat de Heere ons
tegen de gevreesde ziekte heeft gegeven. Maar
dan is 't ook noodig, dat de belijders van
Christus, van de doeltreffende geneeswijze der
sanatoria overtuigd, ook op dit terrein de
praktijk der barmhartigheid tot haar recht laten
komen.

Vanzelf zijn dan ook de pogingen van de
Vereniging tot Christelijk hulphoetoon aan
tuberculose lijders in onze kringen met levendige
belangstelling gevolgd. Het eerste jaarverslag,
door den secretaris van die vereniging, Dr. van
Lonkhuyzen samengesteld, dagteekent van 24
Augustus 11. We lezen er in, dat den 12 Juli
1905 de Vereniging werd geconstitueerd; en dat
het bestuur bestaat uit de heeren Prof.
Biesterveld, Ds. Sikkels, Dr. Hamburger, Dr.
Blanken, Dr. R. Krainer, J. F. H. Spier, J. de
Lange, D. van Eyk en Dr. van Lonkhuyzen.

En verder, dat het Bestuur met succes gepoogd
heeft een terrein voor den bouw van een
christelijk sanatorium te verkrijgen, op de
boschgronden onder de gemeente Harderwijk.
Het al zeker wel de hartelijke wensch van
al onze lezers zijn, dat deze vereniging even-
zeer slagen moge als zoovele andere verenigingen,
die voor haar zijn opgericht.

In het jaarverslag van Dr. van Lonkhuyzen
wordt terecht gezegd: „De kern der beweging
tegen de tuberculose is nog steeds de sanatoriale
behandeling. Hoe verrijzen er ook in verschil-
lende deelen van ons land niet steeds meer
sanatoria voor longlijders! En zonder tekort te
doen aan de hygiënische waarde dezer inrich-
tingen, zoo vragen wij toch: mogen wij, Christe-
nen, een geruimen tijd lang onze krachten
brengen in stichtingen, waar uitsluitend op het
welvaren van het lichaam gelet wordt en dies
niet anders dan een materialistische geest moet
heerschen?“

„Vragen wij niet voor onze krachten een
christelijke omgeving en christelijke verzorging?
Bovenal, hebben wij niet in de verzorging der
kranken de genade van onzer Heere Jezus
Christus te laten schijnen in de wereld? Hebben
wij niet met zulk een Christelijke verzorging
barmhartigheid te oefenen aan alle menschen?“
Voor het stellen van deze vragen is zeker
wel aanleiding, als men nagaat welk een geest
er heerscht op de bestaande sanatoria. De
geneeskundige behandeling en verzorging is
daar ongetwijfeld nitnemend; en niet dit oogpunt
moet dan ook door een ieder de arbeid van
die stichtingen gewaardeerd worden.

Maar het jaarverslag van „Oranje Nassau's
oord“ over 1906 opslaande, zien we dat daar
feestavonden worden georganiseerd en dat op
die feestavonden aan de tuberculoselijders
worden voortdurend tooneel voorstellingen en komi-
sche voordrachten.

Deze mededeelingen zeggen genoeg, van welke
richting sanatoria als „Oranje Nassau's oord“ uit-
gaan. En daarom zij herhaald wat Dr. van
Lonkhuyzen in zijn jaarverslag schrijft: „waar
verliefde elders noodig is voor de tuberculose
lijders, daar wenschen wij een christelijk ver-
liefde met een aan den eisch der ziekte passende
behandeling.“

Uit de Pers.

In *Ons Tijdschrift* schreef mej. H. S. S.
Kuyper „leis over Amerika's Kerkelijk leven“.
Voor onze lezers is het wel van belang ook
eens kennis te nemen van wat deze schrijver,
die Amerika niet alleen van „hooren zeggen“
maar door eigen aanschouwing kennen leerde,
ons van het Amerikaanse kerkelijke leven
meedeelt. Te meer, omdat zo daarbijkens
een parallel trekt tusschen het kerkelijk leven
in Amerika en in ons eigen land, waaraan
menige praktische wenk verboden wordt!

Het kerkelijk leven is een verschijning op
publiek terrein. Alleen dit zou voldoende zijn, om het
de liefde en de zorg der Amerikanen te verscheren.
Daarbij komt natuurlijk, dat de leden het als het
hoogste verschijnsel op publiek terrein beschouwen.
Gevolg: liefde en zorg worden verduubeld. Men
moet hierbij echter niet denken aan liefde en zorg
voor belijdenen en kerkgeering, maar wel schier
al onze krachten op concentreeren. Om fondamen-
ten en achtergrond bekommet zich de Amerikaan
we nig. Zoo straks hoop ik hierop terug te komen.
Maar praktische organisatie, geestelijk verkeer,
welverzorgde vormen, bij ons soms al te zeer ver-
waarloosd, zijn voor hem levensbehoefte.

De Amerikaanse kerken zijn dan ook uit ruime
beurs — alle kerken zijn *self-supporting* — en met
goeden smaak gebouwd, neergezet in de bes e wij-
ken der stad. Men zou zich schamen als het anders
ware. Eigenaardig, bij dit onafhankelijk, democra-
tisch, immers imponerend vertoon niets hechtende
volk, uit geheel andere oorzaken dezelfde liefde voor
het kerkgebouw te vinden als bij de aristocratische,
aan den leiband der hiërarchie loopende, op praal-
vertoon beluste Roomsche Kerk.

Niet alleen is de Amerikaanse kerk meer en
wordt bijzonder zorg besteed aan de afwerking van
binnen, aan harmonie van kleuren en lijnen, maar
ook voor de *comfort*, dat noodzakelijk attribuut
van het Amerikaanse leven, is voortreffelijk ge-
voerd. Een tapijt op den vloer, dat het geluid der
voetstappen bij binnenkomen en beengaan dempt,
ruime en gemakkelijke zitplaatsen met een af-
achterkant der leuningen beweaplaatsen voor
bijbels en gezangboeken, die voor de bezoekers
klaar liggen; centrale verwarming; uitstekende
ventilatie; electrisch licht, door matglas uitstralend
in sachten glans; — dat is in een Amerikaanse
kerk eenvoudig zooda 't hoort.

De gehele dienst — bijna alle kerken hebben
een min of meer uitgewerkten eredienst — geest
blijk van een gevoel voor organisatie en decorum,
dat in ons land dikwijls zoo treurig ontbreekt. En
ieder gemeentelid, ook de vreemdeling, die voor 't
eerst is binnengekomen, weet van oogenblik tot
oogenblik precies wat er geschieden zal en hoe hij
er zich bij te gedragen heeft. Men ontvangt n.l.
bij 't binnentreden een keurig bedrukt papje,
programma zou men 't bijna kunnen noemen,
waarin alles wordt medegedeeld wat men naar zoo
willen weten omtrent inhoud en volgorde van den
dienst en ook omtrent het kerkelijk leven.

Naam, adres en stichtingsjaar der kerk — Namen
en adressen van predikant, hulppredikant en (zoo
die bestaat) van de leden van den kerkeraad. —
Zoo de predikant getrouwd is, vindt ge zijne vrouw
er bij vermeld, benevens haar ontvangend en er
staat een nootje bij, dat ge vriendelijk wordt uit-

genoodigd daarop eens met haar en andere leden
der kerk te komen kennis maken — De zendingen,
die de kerk uitsend, het jaartal hunner uit-
zending, de plaats waar zij arbeiden, en wat zij
tot stand brachten. — De verschillende vereeni-
gingen der kerk, de besturen, dag en uur van
samenkomst. — De zondagsschool met onderwijzers,
onderwijzers en aantal leerlingen. — Kortom,
ge vindt iedere vraag, die ge maar roudt kunnen
doen betreffende het leven der kerk, waar ge u
bevindt, beantwoord.

Lach hier nu om, zoo ge wilt, en vind er iets
reclame achtig in, ge zult toch moeten toestemmen,
dat er iets zeer praktisch in ligt, en dat het helpt
om in de kerk een gemeenschapsleven, een gevoel
van saamhorigheid te kweeken, dat in Amerika
bijna een der instincten der saamleving heeten mag.
Is de dienst uit, dan keert men elkander niet
dadelijk den rug toe, zooda 't bij ons. De predikant
komt van zijn prekestool af en blijft in de kerk
staan, om nog wat na te praten met de gemeen-
teleden. Ook de meeste gemeentelieden blijven nog
wat gezellig bijeen. En ook de predikantvrouw is
het middelpunt van een geheele groep menschen.

Een Amerikaanse kerk heeft gewoontelijk een
ruim *soul terrain*, gewijd aan het verenigingsle-
ven der kerk. Allerlei kamers en kamertjes voor
soud school en verenigingen, met ruime kasten,
bibliotheek en kantinen. Wenscht een vereniging
een jaarvergadering te vieren, dan kan zij in haar
kerk terecht. Er is een keuken met toebehooren
en een groote kast met servies en glaswerk. Geheel
vrij mogen de verenigingen hier huishouden, b. v.
een maaltijd of avondeten bereiden. Ze vinden
alles wat zij noodig hebben. Zij moeten natuurlijk
zelf de etenswaren meebrengen en na afloop alles
weer afwassen en opruimen.

Het „programma“, waarover ik u zoo even sprak,
is niet de kerkbode. Die verschijnt afzonderlijk,
dikwijls in formaat en dikte van een tijdschrift,
keurig geïllustreerd, met in kleuren gedrukte
omslagen.

Alles wat er in de gemeente voorvalt wordt hier
medegedeeld. 't Zelfde gezellige samenleven als
in 't kerkgebouw. Huiselijke feesten, ziekten, opera-
ties, ongelukken, treurige of verblijdende tijdingen
van buitenaf, verhuizingen, zelfs waar de vacante
post doorgebracht wordt, vermeld.

Hierbij verlies men niet uit 't oog, dat in
Amerika de kerken buurtkerken zijn. Niet een kerk
over de geheele stad met tal van kerkgebouwen
en predikanten, een systeem, dat het intiemere
gemeentelieven zooveel schade doet, — maar een
betrekkelijk kleine gemeente met één kerk en één
predikant (meestal met hulppredikant) waar alle
gemeentelieden elkander kennen, en een gezellig
heid en gemeenschapsleven heerscht, die in ons
land bijna uitsluitend in de dorpsgemeenten ge-
vonden wordt.

Dit over de kerk en het kerkelijk leven als
organisatie als, *bestuur* had ik bijna gezegd, ware
het niet dat dit woord voor Hollandse ooren
zulk een ongunstigen klank heeft. (Waarom toch?
Verwarren we hier niet gebruik en misbruik?)

Men mag over deze opvatting den staf breken,
zoo veel men wil, in het Amerikaanse leven móet
het kerkelijk leven, wil het wat op de menschen
hebben, zoo bestaan. Met onze Hollandse opvat-
ting zou men in Amerika geen stap verder komen,
ja, gedurig achteruitgaan en eindelijk in den
maatselroom wegzinken. Om slechts iets te noemen,
is een slecht gebeurtenis der kerk, waar, vooral op
warme zomerdagen, een lucht hangt, zoo onfrisch
en bedorven als wij dat „gewoon“ zijn en helaas
ook vinden, — kwam in Amerika eenvoudig
niemand.

Het vervolg van dit artikel, dat meer over
het inwendige kerkelijke leven handelt, geven
we een volgende maal.

Officiële Berichten.

Heden nam onze geliefde leeraar, de
WelEerw. heer Ds. G. H. de Jonge, afscheid
van deze zijne gemeente, om D. V. over 14
dagen den herderstaf weer op te nemen in zijne
a. s. gemeente Dwingelo. Zijn persoon en arbeid
zal bij ons in gezegende herinnering blijven.
Namens een talrijk opgekomen gehoor, sprak
een der ouderlingen hem een hartelijk woord
toe en zong de gemeente als zegenbede Ps. 121: 4.
De Opperherder der kerken voorzie in zijne
gunst weer spoedig in onze behoefte in het
zenden eener voorganger.

Zonmaai, 19 Mei 1907.
Het adres der Gerel. Kerk van Zonnemaire
is voortaan: J. Verhoef te Noordgouwe, Scriba.

Provinciale Synode van Overijssel.

De Provinciale Synode der Ger. Kerken van
Overijssel zal gehouden worden te Hardenberg,
D. V. den 12den Juni komende. Namen der
afgevaardigden (primi en secundi), stukken voor
het agendum, enz. worden ingewacht voor of
op 28 Mei.

Namens de roepende kerk van Hardenberg:
C. C. SCHOT *Cr.*, *præs.*
H. WATERINK, *scriba.*

Hardenberg, den 21sten Mei 1907.

Zondagavond j.l. werden kerkeraad en ge-
meente alhier ten eerste verblijd, doordien
Ds. J. Zijp na den avonddienst bekend maakte,
dat hij voor de roeping naar Waarden had
bedankt.

Ds. H. te Velde sprak hierop een woord van
hartelijke genegenheid jegens zijn ambtsbroeder,
hoopte, dat God Zijne hooge goedkeuring op
het genomen besluit mocht schenken tot eere
Zijns Naams en tot opbouw van Zijn Zion
aan deze plaats en verzocht de gemeente, haren
herder en leeraar toe te zingen Psalm 134: 3,
waaraan zij staande voldeed.

Namens den kerkeraad:
E. DE BOER, *scriba.*

Zwartsluis, 21 Mei 1907.

Duisburg am Rhein.

Zondag 26 Mei ontvangt deze kerk in Rijn-
Pruisen zijn eigen Bedienaar des Woords.
De consulent synodaal deputaat voor de be-
langden der Hollanders in Rijn-Pruisen hoopt
Ds. Z. Hoek van Nieuw-Dordrecht des voor-
middags te 9 ure te bevestigen in het Gemeinde-
haus am Stapelthor en Ds. Hoek des namid-
dags te 3 ure in de Johanniskirche zijn instrede
te doen.

Behalve de genabuurde kerk van Ruhrort zijn
uigenoodigd de classis Zutphen, de Evangelische
Gemeente en het Diaconenanstalt te Duisburg,
de Kreissynode met zijn Superintendent, den
heer Regeeringspresident te Düsseldorf, den
Oberbürgermeister van Duisburg en den consul
der Nederlanden te Duisburg-Ruhrort.

Korte notulen van de vergadering
der classis Gouda van Gerel.
kerken, gehouden 7 Mei 1907 te
Gouda.

1. Opening namens de roepende kerk van
Krimpen a. d. Lek door Ds. Taal.

2. Credentiaelen worden onderzocht
Alle kerken zijn vertegenwoordigd.

Ds. Visscher wordt niet toegelaten als afge-
vaardigde van Berg Ambacht met keurstem.
3. Moderamen: Ds. Langen, præs.; Ds.
Esser, assessor en scriba.

4. Ds. v. d. Berg wordt tot actuaire der
classis benoemd.

5. De acties worden voorgelezen en goedge-
keurd.

6. De classis bepaalt, dat voorstellen door de
kerken bij de roepende kerk tijdig ingezonden,
in extenso in het agendum worden opgenomen.

7. Ingekomen stukken:

a. een schrijven van de kerk van Berg-
Ambacht, bevestigende de mededeeling, dat Ds.
J. P. Visscher, emer. pred. van Leeuwarden,
gedurende één jaar, beginnende 1 April 1907,
den Dienst des Woords met den aankleve van
dien in haar midden wenscht te vervullen.

De kerkeraad verzocht 1. goedkeuring van
dezen maatregel, 2. Ds. Visscher als tijdelijken
predikant van Berg-Ambacht, keurstem op de
classicale vergadering te verliezen. Het eerste
wordt verleend, het tweede geweigerd.

8. Twee missieven namens de classis Harder-
wijk, meldende de afsetting uit den dienst van
Ds. O. 't H. en in antwoord op een verzoek
om inlichtingen omtrent de schorsing van dezen
Dienst, eene verwijzing naar de K. O.

9. Twee missieven van leden der gemeente te
L. Het schrijven van br. de J. zal beantwoord
worden. In de zaak van br. den O. wordt een
deputaat benoemd.

10. Een schrijven namens de roepende kerk
van Alphen, betreffende de bijeenroeping der
Particuliere Synode.

11. Beroeperbrief van Ouderkerk a. d. IJssel,
behoudende een enkele aanmerking, geapprobeerd.

12. Het kasboek van den quacstor voor hulp-
beh. kerken is in orde bevonden. Als deputaten
voor hulph. kerken worden benoemd Ds.
Dalhuysen en Ds. van Dijk, sec.

13. Tot afgevaardigden naar de Particuliere
Synode worden gekozen: Ds. Dalhuysen, sec.
Ds. Sap; Ds. van Dijk, sec. Ds. Langen; Ds.
Steinhart, sec. Ds. v. d. Berg; Ouderl. D.
Bremmer Jan, sec. A. Rietveld; Ouderl. J.
de Gruijter, sec. J. v. d. Heyden; Ouderl. E.
Noteboom, sec. J. M. Bakker.

14. Tot kerkvisitatoren benoemd: Ds. Stein-
hart en Ds. Langen, sec. Ds. v. d. Berg, Ds.
Dalhuysen en Ds. van Dijk, sec. Ds. Sap.

15. De conceptregeling tot samenwerking voor
de verzorging van Emeriti enz. en die betreffende
het „naaiar“ voor predikanten weduwen en -wezen
met een kleine wijziging goedgekeurd.

16. Voorstellen worden namens deputaten
voor de zending gedaan in zake pastoriebouw
en ziekenhuis te Wonsobo.

17. Het bevestigingschrift van Schoonhoven B.
en Willige Langerak wordt zonder instemming
der classis opgeborgen naar de Particuliere
Synode.

18. Vacaturebeurten: Haastrecht: v. d. Berg;
Lekkerkerk: Taal; Schoonhoven A: Steinhart;
Waddingsveen: Langen; Zevenhuizen: Van
Dijk, Esser.

19. De aanvragen om steun door de hulp-
beh. kerken worden ingediend.

20. Aan Lekkerkerk wordt volgens het in een
vorige vergadering voorgestelde bedrag steun
toegezegd. Bij eventueel vertrek van Ds. Taal
wordt den kerken van Lekkerkerk en Krimpen
a. d. Lek geadviseerd, met elkander in combi-
natie te treden.

21. De kerkeraden van W. en O. ontvangen
advies in tuchtaaken.

22. Ds. Steinhart als consulent aangewezen
voor Lekkerkerk.

23. Roepende Kerk voor de volgende ver-
gadering: Lekkerkerk. Alada moeten de collecten
voor de Theol. School en voor de zending ge-
stort worden.

24. Sluiting der vergadering door Ds. Langen.

Namens de classis Gouda,
B. J. ESSER,
h. t. scriba.

Buitenland.

Duitsland. Bremen in de eerste rij.

Meermalen dedden wij in ons blad het een
en ander uit Bremen mede. Deze stad toch
staat zoowel in den strijd tegen het koninkrijk
Gode als in den arbeid voor het Hemelrijk
onder de Duitse steden vooraan. Hier kon
reeds voor jaren de gedoopte Jood Dr. Schwalbe
ongestoord zijn bestrijding van het Christendom
van een Evangelischen kassel laten hooren. Hier
kon ook een ander predikant het Heilige der Hei-
ligen der Christelijke kerk, het „Onze Vader“, voor
een „oud christ“ verklaren, terwijl een ander tegen
het denkbeeld, dat er een levende God in den
hemel troont, te velde trok. Bij de pogingen
die door mannen als den predikant Mauritz in
het werk geteld worden om de Kerk des Hee-
ren van het fundament harer belijdenis af te
brengen, worde deze krachtig gesteund door de
onderwijzers der volkschool, die in Bremen
openlijk er voor uitkomen dat zij de anti
christelijke vaan hebben ontplooid.

Dit is duidelijk openbaar geworden in de
aanklacht tegen den inspecteur van het onder-
wijs Kötpe, die een belijder van de Christus is.

Een jong onderwijzer had niet alleen een
anonym geschrift de wereld ingezonden, waarin
de wilde erotiek voorkwam, maar ook twee
boekjes geschreven over „Gods handlangers“
en over „de wederkomst van Christus“. Daarin
worden niet alleen de predikanten „bettaalde
gekken“, „bedriegers“, „blindgeborenen“ enz.
genoemd, maar komen ook lasterlijke uitingen
over God voor. Hierover riep de inspecteur
hem ter verantwoording. In eene vergadering
der „Burgerschap“ werd deze handeling van
den heer Kötpe streng geëspide. De „algemeene
vereniging van onderwijzers en onderwijzeressen
van Bremen“, protesteerde tegen de „brutale“
manier waarop de inspecteur zijne ambt uitoefende.
Zij benoemde eene commissie van 30 leden, om
staf te vergaderen ten einde Kötpe te kunnen
aanklagen. Op grond van hetgeen men over
een hysverloop van voor 15 jaar tegen den
inspect